

Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка
Державна вища східноєвропейська школа у Перемишлі
Соціологічна асоціація України

МОЛОДІЖНА ПОЛІТИКА: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

ВИПУСК 4

*Дрогобич – Перемишль
2013*

9. Radochoński M., Wańczyk A. Komunikacja za pośrednictwem sieci komputerowych a interakcje między rówieśnicze młodzieży; perspektywa polska i amerykańska [W:] Jednostka – grupa – cybersieć. Psychologiczne społeczno-kulturowe i edukacyjne aspekty społeczeństwa informacyjnego, Rzeszów 2004.
10. Tadeusiewicz R. Społeczność Internetu, Warszawa 2002.
11. Grzenia J. Komunikacja językowa w Internecie, Warszawa 2008.
12. Ibidem.
13. van Dijk J. Społeczne aspekty nowych mediów, Warszawa.2010.
14. Castells M. op.cit.
15. van Dijk, op.cit.
16. Golka M. Bariery w komunikowaniu i społeczeństwo (de)informacyjne, Warszawa 2008.
17. Ibidem.
18. Ibidem.
19. Hofmoki J. Internet jako nowe dobro wspólne, Warszawa 2009.
20. Ibidem.
21. Radochoński M., Wańczyk A., op.cit.
22. Ibidem.
23. Wątroba M. Wpływ mediów na dziecko, prawne i społeczne mechanizmy ochrony [W:] komunikowanie w zmieniającym się społeczeństwie (pod red. M. Niezgodą, M. Świątkiewicz-Mośny, A. Wagner), Kraków 2010.
24. Augustynek A. Psychopatologia komunikacji sieciowej [W:] Komunikowanie i zarządzanie w społeczeństwie informacyjnym. Wybrane zagadnienie (pod red. L. H. Haber), Kraków 2011.
25. Tadeusiewicz R. Społeczność Internetu, Warszawa 2002.
26. Goban – Klas T, Sienkiewicz P. Społeczność Informacyjne. Szanse, zagrożenia, wyzwania, Kraków 1999.
27. Kubiński G. Młodzież a współczesność – nowe perspektywy [W:] Młodzieżna polityka: problemy i perspektywy, Drohobycz 2011.
28. Augustynek A., op.cit.
29. Data K. Wpływ komunikacji sieciowej na współczesną polszczyznę [W:] Tekst (w)sieci. Tekst. Język. Gatunki (pod red. B. Ulicka), Warszawa. 2009.
30. Puchała M. Komunikatory internetowe zagrożeniem dla dzieci [w:] Cyberswiat, op.cit.

УДК 159.9:378.1

Петяна Курпій,

*кандидат історичних наук, доцент кафедри філософії
Київського університету імені Бориса Грінченка*

ЦІНІСНО-СМИСЛОВІ ОРІЄНТИРИ СТУДЕНТЬКОЇ МОЛОДІ ЩОДО ГРОМАДСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ (ДОСВІД ЕМПІРИЧНОЇ РОЗВІДКИ)

У статті висвітлюється і обґрунтовується необхідність за допомогою емпіричного дослідження виявити рівень активності громадської діяльності студентів вищих навчальних закладів, з метою реалізації навчально-виховних заходів підвищення громадсько-політичної свідомості сучасної молоді в умовах розбудови українського суспільства.

Ключові слова: громадська участь, студентська молодь, політична свідомість.

A necessity by empiric research to find out the level of activity of public activity of students of higher educational establishments lights up in the article and grounded, with the purpose of realization of educational-educate measures of increase of public-political consciousness of modern youth in the conditions of alteration of Ukrainian society.

Keywords: public participation, student young people, political consciousness.

Студентська молодь України перебуває на етапі зміни ідейно-політичних та морально-етичних орієнтирів. До того ж сьогодні ще спостерігається спрощене уявлення громадян про громадянське виховання, політичну соціалізацію як однобічно зорієнтовані процеси, де молодь радше виступає в ролі об'єкта, а не як активна сила, спроможна не тільки відтворювати суспільно-політичні відносини, а й виявляти громадсько-політичну активність та інновації. Проте студентство апріорі вважають найактивнішою частиною молоді. Саме студенти є основним контингентом молодіжних об'єднань та громадських організацій, що діють в Україні. Тому існує переконаність у

тому, що поняття громадської діяльності та політичної культури молоді потрібно активно формувати шляхом комплексної навчально-виховної терапії.

Актуальність дослідження студентської громадської діяльності визначається, з одного боку, нагальною потребою впровадження інноваційних підходів до вдосконалення виховного процесу у вищих закладах освіти, а з іншого – необхідністю створення повноцінного громадянського суспільства, яке передбачає активну участь молоді, зокрема студентської, в житті країни.

Метою дослідження є порівняльний аналіз становлення ціннісних громадсько-політичних орієнтирів молоді (першо- і старшокурсників), специфічної соціально-демографічної групи в умовах трансформації та глобалізації сучасного українського суспільства.

Для досягнення поставленої мети у дослідженні визначені такі завдання:

проаналізувати проблеми становлення громадсько-політичної культури студентської молоді в умовах переходу до демократичних політичних інститутів;

окреслити найсуттєвіші елементи сучасної політичної свідомості молоді;

узагальнити дані емпіричного соціологічного дослідження громадської активності і політичної орієнтації сучасної молоді України;

визначити основні чинники, канали формування політичних знань про форми громадсько-політичної участі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій показує, що розв'язання проблеми громадянського виховання молоді спирається на наукові дослідження Г. Костюка, С. Максименка, В. Кремека, С. Рубінштейна. Психологічне обґрунтування проблеми формування фахівця-громадянина представлено в працях О. Алексеевої, І. Беха, М. Боришевського, О. Киричука, Т. Яценка. Методологічні аспекти і загальнотеоретичні основи навчально-виховного процесу у вищому навчальному закладі, спрямованого на формування у майбутніх фахівців громадянської позиції – в роботах В. Борисова, В. Вербеця, М. Євтуха, І. Зязюна, З. Красноок, Н. Нікітіної, Н. Петрової, І. Прокопенка. Науковими колективами під керівництвом О. Сухомлинської і Р. Арцишевського розроблені концепції громадянського виховання особистості в умовах розвитку української державності й громадянської освіти.

До проблеми становлення і розвитку студентського громадського руху, сучасних студентських громадських організацій кінця ХХ – на початку ХХІ ст. звернулися І. Коляк, В. Кулик, О. Доній. Проблеми громадянської активності та самореалізації сучасної студентської молоді порушують А. Калініченко, М. Квіткова, С. Шашенко, С. Ципко.

Під час теоретично-методологічної підготовки до соціологічного дослідження з проблем участі студентства у громадсько-політичному житті країни дослідницею було використано низку документів, нормативно-правових актів і постанов, які відображають суть питання студентської громадської участі, розпоряджень органів державної влади і органів місцевого самоврядування [2 – 4, 6]; [10 – 12]. Варто вказати новітні наукові доробки українських і російських дослідників щодо політичних орієнтацій сучасної молоді, їх громадську активність і бажання та інтерес організаційній роботі у поза навчальний час [1, с. 5]; [7 – 9, 13 – 15].

Дослідження питань політичної свідомості і громадської участі молоді пов'язане з реалізацією Державної цільової соціальної програми «Молодь України» на 2009 – 2015 рр., метою якої є створення системи всебічної підтримки громадянської активності молоді, спрямованої на самовизначення і самореалізацію, формування необхідних для цього правових, гуманітарних та економічних передумов, надання соціальних гарантій.

Масштабні зміни устрою сучасного українського суспільства, які зумовлюють його культурні, соціальні й економічні особливості, неодмінно зумовлюють зміни ціннісної свідомості наших співгромадян, особливо молоді – найбільш динамічної частини суспільства, яка першою реагує на суспільні перетворення та нововведення і першою «приміряє» на себе всі новації, не залишаючись при цьому пасивним актором.

Практична частина. Саме бажання зрозуміти характер ціннісних трансформацій у громадсько-політичному житті спонукало до дослідження ціннісно-сміслової сфери молоді, у якій студенти висловили не тільки своє бачення реального стану громадської активності молоді, але й запропонували свої погляди та ідеї щодо розв'язання питання байдужості до суспільно-політичних проблем молодого покоління.

За допомогою соціологічного дослідження було отримано інформацію про погляди і переконання студентів різних вікових категорій та напрямів навчальної підготовки, а також на їх основі виявлено позитивні, негативні, інфантильні і цинічні висловлювання, що мають дуже велике значення для коригування навчально-виховної роботи студентської молоді у контексті підвищення життєвої ролі громадсько-політичного життя. Опитування було проведено у формі роздавального анкетування на місці з використанням обробки даних графічним методом. Аналіз отриманого матеріалу наочно показує складне індивідуальне і колективне розуміння громадської, громадсько-політичної, політичної участі молодого покоління та вертикаль проміжних поглядів між позитивним і негативними полюсами думок. Відкриті питання також дали змогу побачити точки зору першокурсників і п'ятикурсників їх реальної участі у громадсько-політичному житті країни.

Характеристика вибірки: об'єктом дослідження був колектив академічних 5-ти студентських груп спеціальностей «Історія», «Практична психологія», «Країнознавство» та «Міжнародна інформація» I-го і V-го курсів Інституту суспільства та Інституту соціальної педагогіки та психології Київського університету імені Бориса Грінченка, з урахуванням результатів дослідження якої планується удосконалити й оптимізувати роботу навчального і виховного відділу структурного підрозділу університету. Загальна вибірка 72 студенти серед яких 50 студентів Інституту суспільства, а 22 – Інституту соціальної педагогіки та психології; 38 – першокурсників, 34 – магістрів - старшокурсників. Середній вік респондентів становить 20 років, більшість осіб жіночої статі. На рис. 1 відображено участь студентів у різноманітних громадських організаціях.

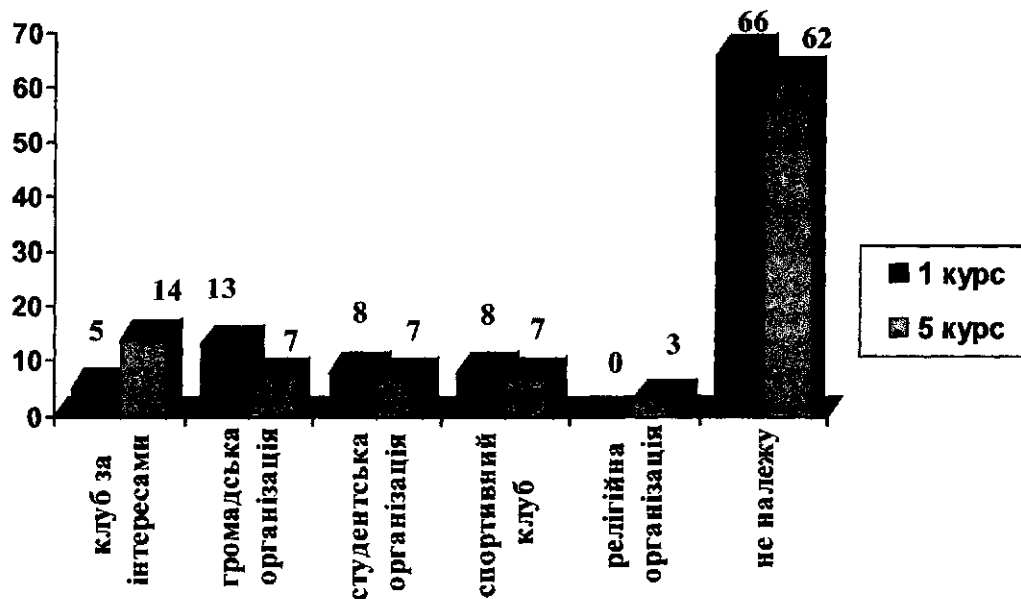

Рис. 1 Участь студентів I та V курсів в громадських об'єднаннях та організаціях, %

Про рівень громадської свідомості студентів свідчить їхнє ставлення до політичних партій, громадських, молодіжних об'єднань, бажання увійти до складу таких об'єднань. Опитування студентів засвідчило, що більшість студентів не проявили бажання вступити до будь-якої громадської організації чи об'єднання. Байдужість і відсутність будь-якого інтересу до особистої участі в будь-яких громадських, політичних об'єднаннях виявила переважна більшість першокурсників. У молодіжному середовищі спостерігається також низький рівень інформованості та байдужість до існування та діяльності молодіжних громадських об'єднань. П'ятикурсники більшою мірою зацікавлені своїм приватним інтересом (особисте життя, робота, планування перспектив на майбутнє) і тому ¼ сказали «ні» будь-яким формам громадського життя. Проте старшокурсники показали більший відсоток у категорії «клуб за інтересами» та є учасниками саме громадських організацій. Першокурсники показали, що цілком можливо поєднувати з навчанням хобі і брати участь у різноманітних творчих спілках.

Загальний порівняльний аналіз виявив ще й такі аспекти, які стосуються тенденції до зростання громадської активності молоді. Якщо на першому курсі апатія до громадської участі була

66%, то на п'ятому – 62% при меншій кількості респондентів. Виявлена також закономірність по опитуваних залежно від їх Інституту (структурного підрозділу Університету). Інститут суспільства його студенти виявилися більш громадськосвідомими і не потребують кардинальних і змісто змін у виховній роботі.

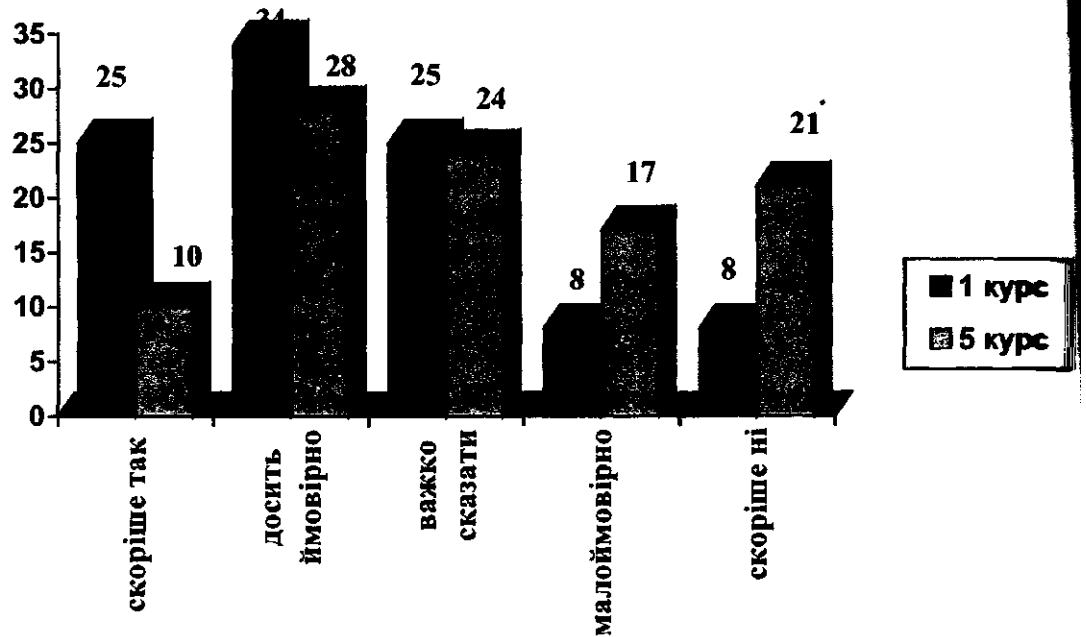

Рис 2. Розподіл відповідей на запитання: «Чи будете Ви брати участь у вашому місті/селі у масових виступах (мітингах, демонстраціях) на захист своїх прав?», %

Політична культура і свідомість суспільства й соціальних груп, серед яких присутні студенти визначають рівень готовності нації, народу до активної боротьби за свої права, свободи, переконання ідеї. Чи готові наші студенти відстоювати свої права? Результати загалом оптимістичні тому, що більшість першокурсників і 38% п'ятикурсників готові до рішучих дій. Четверта частина всіх опитаних не могли визначитися радше не стільки у їх дії чи бездіяльності, скільки в зовнішніх обставинах, які будуть супроводжувати вказані події. Ці показники мають позитивний характер, позаяк більшість студентів все ж таки однозначно визначилися зі своєю політичною орієнтацією та відповідними інтересами.

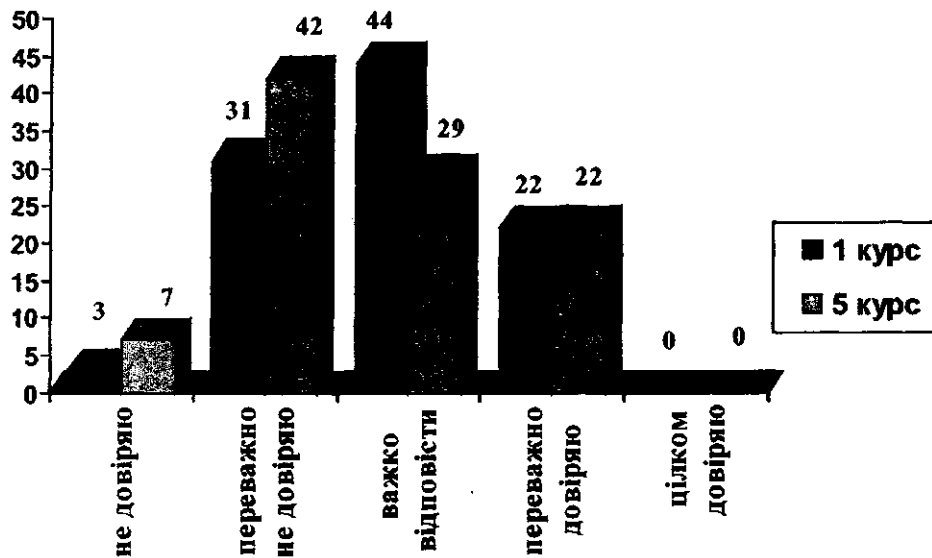

Рис. 3. Рівень довіри студентів до участі громадських організацій у суспільно-політичному житті, %

Аналізуючи дані відповіді, варто звернути увагу на політичні вподобання молоді. Так виявлений (див. рис. 1.) достатньо високий відсоток пасивності у громадсько-суспільному житті. Молоді буде визначати подібні результати довіри до діяльності громадських організацій. Майже половина студентів 1 курсу характеризуються амбівалентним ставленням до громадських організацій. Натомість, майже половина старшокурсників (42%) позбавили своєї довіри будь-які громадські організації. Також, важливим є питання довіри до громадських організацій. За даними опитування 3% першокурсників і 7% старшокурсників стверджують, що не довіряють громадським організаціям. А це змушує замислитися, наскільки дії громадських об'єднань є правомірними, чесними та відкритими, та відбивають те, що необхідно звичайній людині. Найбільш негативним є той факт, що 0% респондентів цілком довіряють роботі громадсько-політичних організацій.

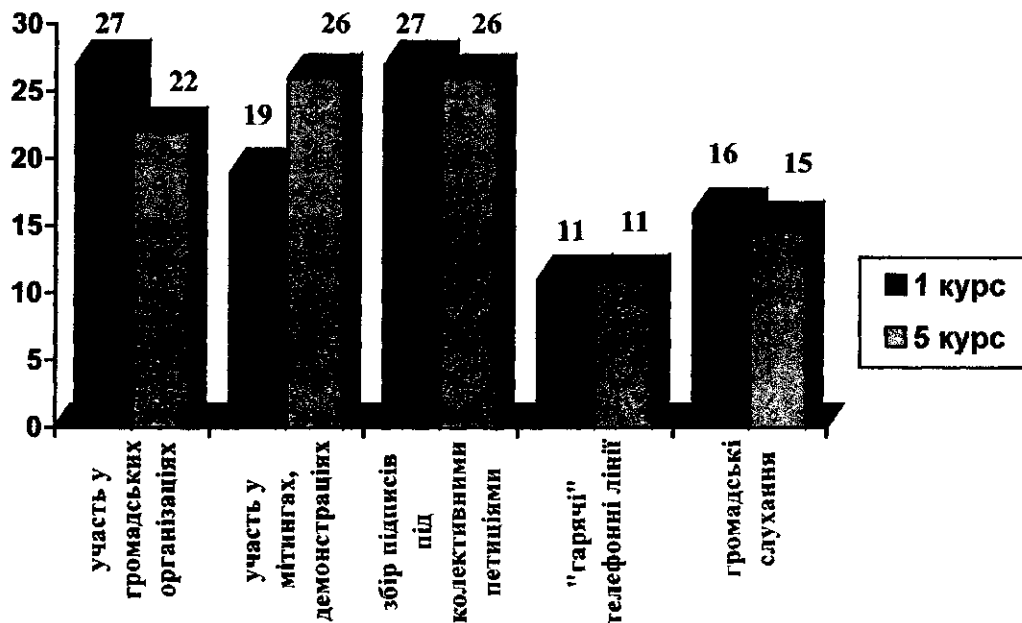

Рис. 4. Розподіл відповідей на запитання: «Які форми участі громадськості у прийнятті рішень та управління на державному та місцевому рівнях, Ви вважаєте найбільш ефективними?», %

Процес прийняття політичних управлінських рішень у сучасному інформаційному суспільстві потребує врахування інтересів «третього сектора». Артикуляція і агрегація вимог кожного українця має бути донесена до органів влади і врахована при виробленні державної публічної політики. Студентська молодь є однією з найактивніших соціальних груп, які вимагають від органів державної влади різними шляхами та механізмами задоволення їх інтересів. Анкетні показники між бакалаврами і магістрами суттєво не різняться і відображають картину дня. Варто зазначити невеликий зсув симпатій старшокурсників до більш радикальних форм участі та впливу на прийняття рішень. Один студент-магістр дописав ще шосту форму «збройної боротьби», натомість студентка-першокурсниця зазначила, що «априорі неефективні будь-які форми впливу», що підтверджує зневіру і зневагу до проявів громадської діяльності молоді.

Загалом, нинішній рівень політичної свідомості української молоді є ще досить низьким, що негативно позначається і на рівні її політичної активності. Рівні політичної активності та свідомості не завжди збігаються. Молодь може бути політично пасивною не тому, що вона є політично несвідомою, а тому що виступає проти того, що не задовольняє її специфічні потреби та інтереси. Але ця пасивність може вмиг змінитися громадсько-політичною активністю, якщо з'явиться така сила, в якій молодь знайде відгук своїм інтересам.

Результати соціологічного опитування з проблеми громадської активності сучасної молоді дає підстави для висновку, що молодь є у політичному та громадському аспектах є неактивною суспільною групою, але водночас молоде покоління достатньо чітко розуміє шляхи виходу на суспільну арену, а також ресурси та мотивації, які необхідні для цього.

- 1 Демчук В. С. Формування громадянської компетентності студентської молоді у вищому навчальному закладі / В. С. Демчук // Формування громадянської компетентності учнівської молоді : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (8 – 9 лютого 2005 р.) ; [ред. кол. Белова Л. О., Гавриш В. І., Покроєва Л. П. та ін.] – Харків : ХОНМІБО, 2005. – С. 245 – 250.
- 2 Державна цільова соціальна програма «Молодь України» на 2009-2015 роки // [Електронний ресурс] – Електронні дані. / Постанова від 28 січня 2009 р № 41 «Про затвердження Державної цільової соціальної програми «Молодь України» на 2009-2015 роки» – Дата доступу: 10.12.2012 – Режим доступу: <http://osvita.ua/legislation/other/5967>
- 3 Закон України «Про освіту» №1060-ХІІ, із змінами від 11 червня 2008 // [Електронний ресурс] – Електронні дані. / Закон України «Про освіту» – Дата доступу: 01.11.2012 – Режим доступу: www.osvita.org.ua
- 4 Концепція гуманітарного розвитку України на період до 2020р. (Проект) – К.: НАН України, 2011. – 58 с.
- 5 Корольчук О., Поночовний М. Організаційно-виховна робота серед студентів - Київ. Нац. торгов.-екон. ун-ті / О. Корольчук, М. Поночовний // Освіта. – 2004. – 21–28 січ. (№ 4). – С. 8–9
- 6 Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012 – 2021 роки. – К., 2012. – 37 с. // [Електронний ресурс] – Електронні дані. – Дата доступу: 13.10.2011 – Режим доступу: [-http://www.mon.gov.ua/ru/pr-viddil/public-discussions/](http://www.mon.gov.ua/ru/pr-viddil/public-discussions/)
- 7 Осипова Т.Ю. Виховна робота зі студентською молоддю: Навч. посіб. / За заг. ред. Т.Ю. Осипової. [Осипова Т.Ю., Бартенева І.О., Біла О.О. та ін.] / – Одеса: Фенікс, 2006. – 288 с.
- 8 Остапенко М. Політична свідомість студентської молоді в сучасній Україні / М. Остапенко // Нова політика. – 2011. – № 4. – С. 28–30.
- 9 Пірен М.І. Основи політичної психології / Пірен М.І. – К.: Міленіум, 2003. – 418 с.
- 10 Положення про студентське самоврядування у вищих навчальних закладах // Інформаційний вісник вищої освіти. – 2002. – № 7. – С. 98–100
- 11 Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні // [Електронний ресурс]. – Електронні дані. / Закон України від 05.02.1993 р. № 2998-ХІІ.– Дата доступу: 19.05.2008 – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
- 12 Про загальні засади державної молодіжної політики в Україні // [Електронний ресурс]. – Електронні дані. / Декларація від 15.12.1992 р. № 2859-ХІІ. – Дата доступу: 22.09.2004 – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.
- 13 Соловей М.І. Виховна робота у вищому навчальному закладі / М.І. Соловей, В.С. Демчук - К.: Ленвід, 2003. – 257 с.
- 14 Хьелл Л. Теорії личности. / Л. Хьелл, Д. Зиглер – СПб.: Питер, 2004. – 607 с.
- 15 Чельцов М. В. Формирование гражданской позиции студенческой молодежи высшего учебного заведения : дис. ... кандидата пед. наук : 13.00.02 / Чельцов Михаил Владимирович. – Новосибирск, 1996. – 224 с.

УДК 316.61

Илона Бутманович-Дэмбичка,
доктор, Институт экономики, социологии и философии,
Краковский политехнический университет (Республика Польша)

ЧУВСТВО НЕЗАЩИЩЕННОСТИ И ПАССИВНЫЕ СОЦИАЛЬНЫЕ УСТАНОВКИ

In the shown text, I would like to present the findings of empirical studies, conducted in an environment of technical college students. Research related to perceptions of the social world and their future life path planning, as well as the tendency to interpret the structure of the social world as a dangerous, largely isolated, and hostile entity, full of threats and largely closed.

Individuals must defend themselves against such a reality. It makes them fear the future, causes dissatisfaction with their own actions and their social surroundings. This also causes other types of social anxiety, mixed with the feeling of helplessness and personal obligation. I would like to pose the question: is trauma - or a condition with characteristics similar to a trauma - can become an ever present problem with would plague the new generation? Has it become a problem of the contemporary people, unable to remember the past cultures, living in a world of ambivalent values, open to global culture? The people who base their lives on utilitarianistic values? Maybe trauma, or a state similar to it, is not only connected with great changes anymore, but has become an inseparable part of the social life in a world. In a world where stability and durability have become obsolete.

Keywords: generation, anomie, social exclusion, marginalization, social selection, techniques, reinterpretation, new generation